

Kunsten å ikke fiske for mye

Kvotebegrensninger kan bidra til å sikre at sportsfiskere ikke fanger mer laks enn bestandene tåler. Men skal kvotene være effektive, må de settes lavt.

Det er hovedkonklusjonen i en større undersøkelse fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) om fiskevaner, fangst, innsats og holdninger til fangstregulering i norske lakseelver. Studien som er finansiert av Norges forskningsråd og Direktoratet for naturforvaltning, bygger på en spørreundersøkelse blant sportsfiskere som fisket laks, sjøørret og sjørøye i norske elver i 2008. I undersøkelsen kartla NINA-forskerne fiskernes holdninger til ulike fangstreguleringer. Spørreundersøkelsen ble så sammenholdt med rapporter om hvor mye fisk folk faktisk fikk, og med modellberegninger av hvordan ulike kvotebegrensninger ville slå ut.

Resultatene tilsier at kvoter for sportsfiske etter laks må settes lavt for å ha den ønskede effekten.

– De fleste fiskere får uansett ikke særlig mye laks. Hvis kvotene skal virke slik at det faktisk tas opp færre fisk, må man sette lave grenser, sier Peder Fiske, en av fire NINA-forskere som har arbeidet med undersøkelsen.

Tøft å være laks

Bakgrunnen for studien er behovet for å regulere fangsten av laks i elvene. De siste tiårene er det blitt stadig mindre villaks som kommer tilbake til norskekysten etter oppholdet i havet. Lakselus og rømt oppdrettsfisk, fiskesykdommer som gyrodactylus, vassdragsreguleringer, forurensning og overfiske har gått hardt ut over bestandene. Svaret fra naturforvaltningsmyndighetene er å innføre mer differensiert forvaltning, der målet er å sikre en forsvarlig gytebestand i hvert enkelt vassdrag. Det betyr behov for innhenting av ny kunnskap både om bestanden i de ulike vassdragene, og om hvordan forskjellige fiskeregler vil slå ut.

Vil ikke ha «fang og slipp»

Det er mange ulike måter å regulere sportsfiske etter laks, sjøørret og sjørøye på. Man kan begrense fiskesesongen, frede bestemte deler av vassdraget, lage regler om at kun visse typer redskap er tillatt, man kan sette maksimalkvoter per døgn eller per sesong, og man kan påby at fisk skal settes ut igjen – såkalt «fang og slipp»-fiske, eller «catch and release» som er den mye brukte engelskspråklige betegnelsen.

I NINA-undersøkelsen kartla forskerne sportsfiskernes holdning til de ulike måtene å regulere fisket på. Det mest populære regulerings tiltaket var å frede deler av vassdrag der fisken står tett. Nummer to på lista var å innføre rettet fiske – det vil si krav om å slippe ut igjen fisk av bestemte arter eller bestander, mens man kan beholde andre. Det var også relativt høy oppslutning om å innføre sesongkvote som begrenser antall fisk man kan ta per sesong, og om å sette maxgrenser for antall fiskere eller fiskedøgn i et vassdrag.

De minst populære tiltakene var å tillate kun fluefiske, å innføre ukefredning – for eksempel med full fiskestopp på søndager, og aller nederst på lista: Å innføre «fang og slipp» som hovedregel.

– Vi har også vurdert svarene opp mot respondentenes nasjonalitet, og hva slags redskaper de selv foretrekker å fiske med. Som en hovedregel er folk mer negative til reguleringer som vil ramme det fisket de selv foretrekker, forteller Fiske. ▶▶▶

Den første fisken må også bli den siste. Maks en laks per dag er et effektivt forvaltningsvirkemiddel. Foto: Shutterstock

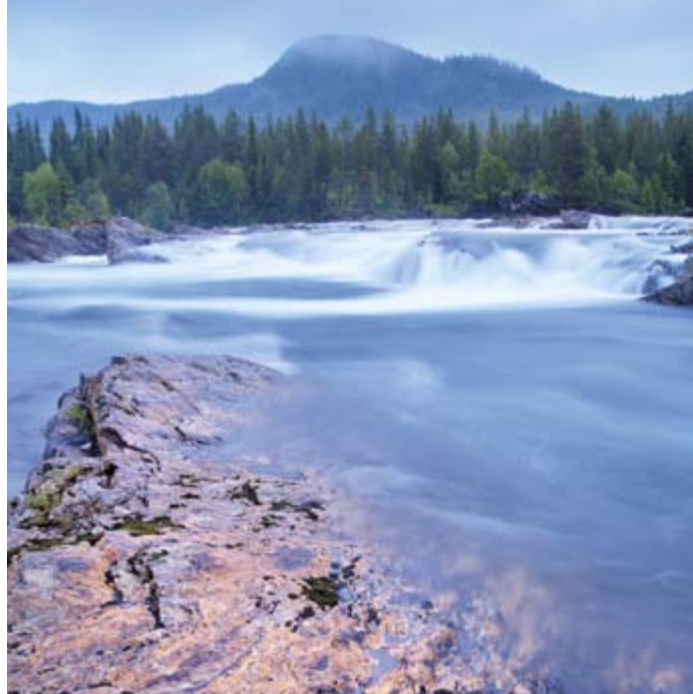

Kvotene må være små for å kunne regulere laksefiske effektivt, mener NINA-forsker Peder Fiske.

Foto: NINA

► Men det er også andre forskjeller i materialet: Det viser seg at utlendinger er generelt mer positive til reguleringer enn det nordmenn er, og fluefiskere er mer positive enn spesialiserte mark- eller slukfiskere. Dette kan ha med forholdet til tradisjonell nordisk høstingskultur å gjøre.

– Folk som kun driver med fluefiske, er gjerne mer moderne og orientert mot reguleringsmetoder som er vanligere i andre land. Dette er også den gruppen som er mest positiv til «fang og slipp»-fiske – en metode som er mer utbredt mange andre steder enn i Norge, påpeker Peder Fiske.

Lakselus og rømt oppdrettsfisk, fiske sykdommer som gyrodactylus, vassdragsreguleringer, forurensning og overfiske har blant annet rammet storlakselva Namsen i Nord-Trøndelag. Foto: Shutterstock

Én fisk per døgn

Uansett hvilke holdninger laksefiskerne måtte ha i utgangspunktet, tyder resultatene fra NINA-undersøkelsen på at de like godt kan begynne å venne seg til følgende tanke: Den første laksen du får, vil også bli den siste. I hvert fall den dagen.

– Den vanligste kvoteordningen som brukes for å regulere sportsfiske etter laks i dag, er å begrense antall fisk man får ta i løpet av et døgn. En fordel med slike kvoter er at de virker best når de trengs mest, det vil si når det er lite fisk i elva. Men for at en slik ordning skal bidra vesentlig til å sikre bestanden, må grensen i de fleste vassdrag settes på én laks per fisker per døgn, sier Peder Fiske.

Resultatene har endret forvaltningen

Resultatene fra NINA-undersøkelsen har allerede fått konsekvenser for forvaltningen av lakseelvene, forteller Fiske.

Denne studien har bekreftet flere tidligere antakelser, både når det gjelder fiskernes holdninger, og hvilke typer kvoteregimer som er mest effektive. Forvaltningen av de ulike lakseelvene styres nå etter mål om størrelse på gytebestand, samtidig som man ønsker å ivareta både fiskernes interesser og de økonomiske interessene som er involvert. Alle ønsker seg treffsikre reguleringer.

I de senere år har forvaltningsregimene endret seg i flere lakseelver, delvis som en følge av resultatene fra prosjektet. Flere vassdrag som har døgnkvoter, har satt dem ned til én fisk per døgn. Flere vassdrag med sesongkvoter har også skjerpet kravene, slik at folk nå kan ta kanskje fem til sju laks per sesong. Selv om slike kvotebegrensninger er et nokså upresist forvaltningstiltak, gjør de det mulig å opprettholde lenger fisketid uten å måtte gi opp målet om størrelse på gytebestanden.

– Kvote-reguleringer oppleves også som mer rettferdig enn for eksempel restriksjoner mot visse typer fiskeredskap, sier Peder Fiske.

Fakta om prosjektet

Tittel: Quotas as a management approach for sustainable harvest of Atlantic salmon populations in rivers and bag-net fisheries in Norway.

Prosjektet er støttet av programmet Miljø 2015, og inngår i det større forskningsprosjektet «Elvefiske etter anadrome laksefisk i Norge sesongen 2008. Fiskevaner, fangst, innsats og holdninger til fangstreguleringer, herunder fiskernes syn på reguleringene for sesongen 2008» (også støttet av Direktoratet for naturforvaltning og forskningsrådets program Natur og næring).

Prosjektperiode: 2007–2010

Institusjoner: Norsk institutt for naturforskning

Prosjektleder: Peder Fiske, NINA. E-post: peder.fiske@nina.no

Om programmet

Norsk miljøforskning mot 2015

Miljø 2015 er et bredt, tverrfaglig forskningsprogram som skal gi kunnskap om sentrale miljøspørsmål og danne grunnlag for framtidig politikkutforming. Programmet skal sikre bred deltakelse i miljøforskningen og løper fram til 2016.

Mer informasjon finnes på:
www.forskningsradet.no/miljo2015